

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Europejskiego Banku Centralnego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego, Komitetu Regionów i Europejskiego Banku Inwestycyjnego – Roczna strategia zrównoważonego wzrostu gospodarczego na rok 2021”

(COM(2020) 575 final)

(opinia dodatkowa)

(2022/C 105/27)

Sprawozdawca: **Gonçalo LOBO XAVIER**

Decyzja Prezydium Komitetu	26.4.2021
Podstawa prawna	Art. 32 ust. 1 regulaminu wewnętrznego i art. 29 lit. a) przepisów wykonawczych do regulaminu wewnętrznego
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja ds. Unii Gospodarczej i Walutowej oraz Spójności Gospodarczej i Społecznej
Data przyjęcia przez sekcję	5.10.2021
Data przyjęcia na sesji plenarnej	20.10.2021
Sesja plenarna nr	564
Wynik głosowania	
(za/przeciw/wstrzymało się)	168/0/1

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) jest nadal zaniepokojony faktem, że w większości państw członkowskich nie ma wystarczającej jasności co do systemów zarządzania krajowymi planami odbudowy i zwiększania odporności oraz co do podziału odpowiedzialności za ich wdrażanie między szczebel centralny, regionalny i lokalny. Nie ma oczywiście również wystarczającej jasności co do odpowiednich mechanizmów włączania organizacji społeczeństwa obywatelskiego i partnerów społecznych na etapach wdrażania, monitorowania i dostosowywania planów. Wspomniano o tym w rezolucji EKES-u z lutego ⁽¹⁾, ale sytuacja nie zmieniła się pomimo wysiłków Komisji. EKES zdecydowanie wzywa do większej kontroli tych kluczowych aspektów odbudowy Unii.

1.2. EKES zwraca uwagę na potrzebę pomiaru postępów we wdrażaniu planów odbudowy i zwiększania odporności. Potrzebne są stosowne wskaźniki monitorowania, ponieważ będą one wyznaczać kierunek dalszego rozwoju i odbudowy. Państwa członkowskie muszą odpowiednio sprostać temu wzywaniu i niezbędna jest odwaga, by uświadomić społeczeństwu czekające je poważne trudności.

1.3. EKES jest głęboko przekonany o znaczeniu kolejnego cyklu semestru dla Unii, gdyż jest to kluczowy sposób wdrażania Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (RRF). W planach krajowych istnieją dwa rodzaje narzędzi: państwa członkowskie mogą wdrażać radykalne zmiany strukturalne i ich dokonywać za pomocą – z jednej strony – podwójnej transformacji, a z drugiej strony – inwestycji i reform na rzecz obywateli (rodzin, pracowników, przedsiębiorstw itd.), których kryzys dotyka bardziej bezpośrednio. Zdaniem EKES-u należy wziąć pod uwagę oba te warianty. Wymagają one różnych metod, które czasami nie mogą być ze sobą zbieżne. Odbudowa jest konieczna, aby system gospodarczy stał się odporny.

1.4. Kryzys związany z COVID-19 obnażył niektóre z najbardziej niebezpiecznych słabości Europy: brak polityki koordynacji przemysłu i zależność od innych obszarów gospodarczych pod względem wielu produktów i usług. EKES rozumie, że trudno jest zmienić nawyki i strategie polityczne i że realne efekty nowych strategii odczuwalne są dopiero po kilku latach. Czas jest jednak cenny, jeśli Unia chce się zmienić i odbudować. Wzrost cen surowców (i trudności w ich dystrybucji), brak półprzewodników i wysokie ceny energii również ukazują zależność Unii od aktywów krytycznych. EKES pragnie, by wszystkie państwa członkowskie podejmowały rzeczywiste działania w zakresie inwestycji w edukację, infrastrukturę i politykę przemysłową, które mogą zwiększyć zatrudnienie i zachęcić obywateli do pobudzenia europejskiego przemysłu.

⁽¹⁾ „Zaangażowanie zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego w krajowe plany odbudowy i zwiększania odporności – co zdaje egzamin, a co nie?” (Dz.U. C 155 z 30.4.2021, s. 1).

1.5. EKES popiera inwestycje w wysokiej jakości kształcenie, uczenie się przez całe życie oraz badania i rozwój, które mają zasadnicze znaczenie dla pobudzania do zmian gospodarczych i społecznych promowanych przez NextGenerationEU, a także dla ich uzupełniania. Oczywiście jest, że niezbędne są inwestycje wzmacniające systemy opieki zdrowotnej i politykę zdrowia publicznego społeczeństw poważnie dotkniętych pandemią COVID-19. Należy je połączyć z prawdziwie skuteczną polityką przemysłową, która może wspierać produkcję i rozwój produktów i usług w Europie, aby uniknąć całkowitej zależności od innych obszarów gospodarczych.

1.6. EKES jest zdania, że nadszedł czas na gruntowną i głęboką reformę paktu. Potrzebne jest stanowcze zalecenie w nowym zmienionym semestrze, jak też nowy pakt obejmujący pewne wiążące procedury i zasady konsultacji z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego i władzami lokalnymi. Wymaga to podjęcia działań. Nadszedł czas, by sformułować wiążące zasady zaangażowania na wszystkich etapach od przygotowania do wdrożenia, aby uniknąć problemów strukturalnych w przyszłości.

1.7. Zdaniem EKES-u pobieżna analiza głównych priorytetów planów odbudowy i zwiększania odporności pokazuje, że wyraźny nacisk położono na cele Zielonego Ładu. Dla EKES-u jest to oczywiście istotne, lecz istnieją obawy co do wdrożenia i wpływu niektórych środków, które wydają się niewystarczająco uzasadnione. Należy wspierać obywateli, pracowników i przedsiębiorstwa w transformacji, a także wytyczyć jasne i rozsądne cele, by uniknąć sytuacji, w której pomimo imponującej retoryki politycznej praktyczne wdrażanie będzie szwankować, wywołując poważne skutki uboczne pod powierzchnią.

1.8. EKES zwraca uwagę, że na przestrzeni lat lekceważono jeden z najcenniejszych wyników procesu semestru. Zalecenia dla poszczególnych krajów są de facto okazją do wprowadzenia ulepszeń i opierają się na spójnych danych. Państwa członkowskie powinny na nowo przemyśleć swoje podejście do tego narzędzia, zwłaszcza po kryzysie wywołanym przez COVID-19, a także w związku z tym, że RRF stwarza sposobność do przeprowadzenia reform strukturalnych (w zakresie edukacji, polityki fiskalnej, rynku pracy, ochrony socjalnej w ramach filaru praw socjalnych oraz zaleceń ze szczytu w Porto) niezbędnych dla większości państw członkowskich. EKES stanowczo zaleca zmianę podejścia państw członkowskich. W procesie tym czynny udział powinny brać organizacje społeczeństwa obywatelskiego, które powinny odgrywać rolę nadzorującą.

1.9. EKES zwraca również uwagę na zdolność absorpcyjną niektórych państw członkowskich, mając na uwadze ich dotychczasowe doświadczenia. Do końca 2020 r. nie wykorzystano połowy funduszy strukturalnych z wieloletnich ram finansowych (WRF) na lata 2014–2020 i środki te powinny zostać wydane w nadchodzących latach. Doświadczenia i dane Komisji powinny stanowić ostrzeżenie dla państw członkowskich i pomóc im w lepszej realokacji środków pod względem podziału i harmonogramu. Bardzo istotne jest ostrzeżenie państw członkowskich, że ich wybory polityczne nie mogą utrudniać procesu odbudowy i że należy przedsięwziąć pewne środki w celu uniknięcia problemów w systemie. Dotyczy to potrzeby nie tylko wystrzegania się biurokracji, lecz również odpowiedniego wsparcia politycznego dla wydajności.

1.10. EKES uważa, że nieunikniony proces cyfryzacji, zwłaszcza usług publicznych w systemach opieki zdrowotnej i społecznej, doprowadzi do likwidacji miejsc pracy. Cyfryzacja ta może również stwarzać problemy dla starszych obywateli i obywateli o mniejszych zdolnościach radzenia sobie z procesem cyfryzacji. EKES zwraca uwagę na potrzebę opracowania programów, które mogą rzeczywiście wspierać obywateli i ułatwiać transformację. Państwa członkowskie muszą przeznaczyć fundusze inwestycyjne na przekwalifikowanie osób dotkniętych tą zmianą, a do stawienia czoła temu wyzwaniu potrzebna jest odwaga polityczna i odpowiednia komunikacja z obywatelami, mająca na celu wyjaśnienie polityki i celów.

1.11. EKES z zadowoleniem przyjmuje inicjatywę sporządzenia tabeli wyników dotyczącej odbudowy i odporności. Jest zdania, że będzie to bardzo istotne narzędzie, które może pobudzić proces inwestycyjny i wprowadzić mechanizmy, które mogą mieć kluczowe znaczenie dla Unii. Popiera również zaproponowany harmonogram, który ma zostać przyjęty przez Komisję do końca września^(?). Należy jednak na udział organizacji społeczeństwa obywatelskiego również w tym procesie. Nie jest to kwestia widoczności, lecz czujności, i EKES zwraca również uwagę na potrzebę wzmocnienia pozycji organizacji społeczeństwa obywatelskiego i przygotowania ich do tego wyzwania. Zwracanie się do organizacji społeczeństwa obywatelskiego o podjęcie działań mija się z celem, jeżeli nie są do tego przygotowane lub nie mają stosownych zasobów na działalność. W tym względzie na organizacjach społeczeństwa obywatelskiego spoczywa ogromna odpowiedzialność i jest to dla nich równocześnie bardzo duża szansa.

^(?) Tabela wyników dotycząca odbudowy i odporności – wspólne wskaźniki, projekt aktu delegowanego: Tabela wyników dotycząca odbudowy i odporności – wspólne wskaźniki i elementy szczegółowe.

2. Uwagi ogólne

2.1. EKES z zadowoleniem przyjmuje publikację komunikatu Komisji „Koordynacja polityki gospodarczej w 2021 r.: przewyciężenie COVID-19, wspieranie odbudowy i modernizacja naszej gospodarki”⁽³⁾. Świat stoi w obliczu poważnego kryzysu, który wydaje się podważać wszystkie plany i strategie odbudowy. Jeżeli chcemy utrzymać naszą Unię, przeważać muszą jednak względy związane z odpornością i siłą Europy.

2.2. Faktem jest, że Unia Europejska podjęła bezprecedensowe działania w celu zwalczania pandemii COVID-19, złagodzenia skutków kryzysu i skierowania gospodarki na ścieżkę silnego, trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu. Nadal jednak istnieje duża niepewność co do skuteczności polityk zdrowotnych, a kryzys bardzo mocno odbił się na zaufaniu obywateli, które jest niezbędne dla odbudowy gospodarczej i społecznej. Cel polegający na zaszczepieniu ponad 70 % populacji europejskiej będzie miał ogromny wpływ na zaufanie obywateli i obywateli, a EKES z zadowoleniem przyjmuje koordynację działań państw członkowskich na rzecz osiągnięcia tego celu. EKES zwraca również uwagę na potrzebę wyjaśnienia obywatelom faktu, że osiągnięcia te są ważne, ale nadal potrzebna jest ostrożność, ponieważ środki te mogą nie wystarczyć, by całkowicie zakończyć kryzys zdrowotny.

2.3. Bardzo istotnym czynnikiem, który musi mieć priorytetowe znaczenie, jest umożliwienie państwom członkowskim przedstawienia krajowych planów odbudowy i zwiększania odporności. EKES jest głęboko przekonany, że organizacje społeczeństwa obywatelskiego mogą odegrać kluczową rolę we wdrażaniu i monitorowaniu tych planów. Musi to być jasne dla wszystkich państw członkowskich. Zgodnie z rezolucją EKES-u: „EKES jest zdania, że wszystkie reformy procesu restrukturyzacji muszą opierać się na zasadach leżących u podstaw UE: ochronie praw człowieka i praw socjalnych, wartościach demokratycznych oraz praworządności. Inwestycje dokonywane w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności muszą mieć na celu uwolnienie pełnego potencjału jednolitego rynku, zwiększenie odporności gospodarczej UE, osiągnięcie celów zrównoważonego rozwoju ONZ, stworzenie gospodarki o obiegu zamkniętym, osiągnięcie neutralności klimatycznej w UE najpóźniej do 2050 r., zachęcanie do innowacji i modernizacji związanych z cyfryzacją gospodarki i społeczeństwa oraz zapewnienie skutecznego wdrożenia Europejskiego filaru praw socjalnych z myślą o spójności społecznej, wyeliminowaniu ubóstwa i zmniejszeniu nierówności⁽⁴⁾”.

2.4. Opiewający na 750 mld EUR (dotychczas złożono wnioski na kwotę 500 mld EUR) NextGenerationEU jest kluczowym narzędziem, za pomocą którego UE wspiera inwestycje i odbudowę, aby wyjść z obecnego kryzysu silniejszą i bardziej odporną.

2.5. EKES uważa, że Plan działania na rzecz Europejskiego filaru praw socjalnych określa konkretne działania mające na celu wzmocnienie wymiaru socjalnego we wszystkich obszarach polityki Unii i pomoże zapewnić odbudowę gospodarczą sprzyjającą włączeniu społecznemu.

2.6. EKES potwierdza również swój pogląd, że zrównoważenie środowiskowe, wydajność, równomierna i sprawiedliwa dystrybucja oraz stabilność makroekonomiczna pozostają głównymi zasadami programu gospodarczego UE. Pomimo wszystkich tych wyzwań Zielony Ład jest nadal długofalowym priorytetem, a Europa musi wykorzystać szansę, by odegrać wiodącą rolę w tej kwestii.

2.7. EKES jest głęboko przekonany, że zapewnienie skutecznej koordynacji polityki w ramach europejskiego semestru ma kluczowe znaczenie dla skierowania gospodarki UE na ścieżkę silniejszego, zrównoważonego i sprzyjającego włączeniu społecznemu wzrostu po zakończeniu pandemii. Musi ona pozostać pierwszoplanową kwestią, co EKES stwierdzał już w ostatnich miesiącach.

2.8. EKES jest zdania, że ogólnie w państwach członkowskich udział zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego jest nadal niewielki. Organizacje zostały poinformowane i w wielu przypadkach wysłuchane, jednak przyniosło to niewiele wymiernych wyników. W większości państw członkowskich – z zaledwie kilkoma wyjątkami – nie przeprowadzono skutecznych konsultacji prowadzących do istotnych zmian w pierwotnych propozycjach rządu.

3. Uwagi szczegółowe

3.1. Dzięki środkom wprowadzonym na szczeblu unijnym i krajowym ograniczono wpływ pandemii na rynki pracy w Europie. Jednak w Unii nadal występują różne poglądy i sytuacje. EKES uważa, że należy przyjąć zróżnicowane podejście, aby zapewnić odbudowę tych państw członkowskich, które bardziej od innych odczuwają skutki kryzysu.

⁽³⁾ COM(2021) 500 final, Komisja Europejska, „Koordynacja polityki gospodarczej w 2021 r.: przewyciężenie COVID-19, wspieranie odbudowy i modernizacja naszej gospodarki”, 2 czerwca 2021 r.

⁽⁴⁾ »Zaangażowanie zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego w krajowe plany odbudowy i zwiększania odporności – co zdaje egzamin, a co nie?« (Dz.U. C 155 z 30.4.2021, s. 1).

3.2. EKES zgadza się z poglądem, że przez cały 2021 i 2022 r. polityka gospodarcza musi zapewniać wsparcie. Państwa członkowskie stoją w obliczu ogromnych zmagania, które bynajmniej się nie zakończyły. Unia musi mieć nadrzędne znaczenie i zdać sobie sprawę, że realizacja planów odbudowy wymaga czasu, a do osiągnięcia rezultatów potrzebna jest odporność. EKES zdecydowanie wzywa do opracowania strategii krótko- i średnioterminowych w celu odpowiedniego przeciwdziałania negatywnym skutkom kryzysu oraz zadbania o silny i zrównoważony wzrost na przestrzeni lat.

3.3. Wśród obywateli i obywateli europejskich obserwuje się interesującą tendencję do czynienia większych oszczędności. Tendencja ta powinna stwarzać również pozytywną okazję zachęcającą do łączenia inwestycji prywatnych i publicznych, które mogą przyczynić się do odbudowy gospodarki i warunków społecznych. EKES wzywa do podjęcia konkretnych działań w tym zakresie i uważa, że Komisja powinna zachęcać wszystkie państwa członkowskie do przyjęcia skutecznej polityki fiskalnej. Potrzebna jest kreatywność, aby przyjąć strategię, które pozwolą przekształcić te oszczędności w inteligentne inwestycje; odpowiedzialność za to musi być dzielona z rządami, zainteresowanymi stronami i instytucjami finansowymi.

3.4. EKES, w kontekście aktywnego wsparcia i prac grupy ds. europejskiego semestru (ESG), zamierza pracować w nadchodzących miesiącach nad kolejną rezolucją, opartą na wkładzie powołanych w tym celu 27 trzyosobowych delegacji do grupy, i śledzić udział społeczeństwa obywatelskiego w procesie wdrażania, analizując jednocześnie treści polityczne z perspektywy społeczeństwa obywatelskiego. Do tej pory odnotowano jedynie niewielką poprawę, głównie w zakresie formalnych posiedzeń informacyjnych, które mają bardzo ograniczone możliwości wpływania na plany.

3.5. Organizacje społeczeństwa obywatelskiego bardziej pozytywnie oceniają perspektywy wykorzystania funduszy przez rządy do pobudzania inwestycji niż do pobudzania reform sprzyjających wzrostowi, przy czym wielu członków uważa, że w ich krajowych planach odbudowy i zwiększania odporności brakuje ambicji czy też zaangażowania w reformy, natomiast inni krytykują brak dodatkowych inwestycji, których nie przewidziano już przed kryzysem związanym z COVID-19.

3.6. Europa borykała się z ogromnymi trudnościami w kontekście kryzysu związanego z COVID-19, który obnażył niebezpieczną słabość Europy: brak polityki koordynacji przemysłu i zależność od innych obszarów gospodarczych pod względem wielu produktów i usług. Należy zająć się tym problemem w sposób skoordynowany, aby ułatwić odbudowę. Prawdziwa polityka przemysłowa jest teraz potrzebna bardziej niż kiedykolwiek i jest najwyższy czas na podjęcie działań. Wzrost cen surowców wskazuje również na zależność Unii od aktywów krytycznych. EKES pragnie, by wszystkie państwa członkowskie podejmowały rzeczywiste działania w zakresie inwestycji w edukację, infrastrukturę i politykę przemysłową, które mogą zwiększyć zatrudnienie i zachęcić obywateli do pobudzania europejskiego przemysłu.

3.7. Znaczna większość organizacji społeczeństwa obywatelskiego (71 %) sądzi, że ich zaangażowanie w opracowywanie krajowych planów odbudowy i zwiększania odporności wahało się od raczej niewystarczającego do bardzo znikomego.

3.8. EKES uważa, że proces cyfryzacji ma zasadnicze znaczenie dla pobudzenia gospodarki i społeczeństwa, ale naprawdę konieczne jest, by państwa członkowskie opracowały programy i przydzieliły środki na usunięcie barier w tym procesie, zwłaszcza w odniesieniu do niektórych grup ludności – osób starszych i mniej wykwalifikowanych. Priorytetem jest zatem opracowanie odpowiednich programów informatycznych i oprogramowania, które mogą przynieść korzyści wszystkim obywatelom. Cyfryzacja – tak. Ale nie za wszelką cenę.

3.9. EKES jest bardzo zadowolony z inicjatywy Komisji dotyczącej tablicy wyników w zakresie odbudowy i odporności. Jest to ważny krok w kierunku monitorowania wdrażania planów odbudowy i zwiększania odporności i EKES jest zdania, że będzie to istotne narzędzie, które może pobudzić proces inwestycyjny i wprowadzić mechanizmy o potencjalnie kluczowym znaczeniu dla Unii. Organizacje społeczeństwa obywatelskiego mogą odegrać centralną rolę także w tym procesie i są gotowe do współpracy.

4. Plany odbudowy i różne podejścia

4.1. EKES uważa, że jeśli chodzi o istniejące ramy, priorytetem musi być polityka dotycząca zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz równowagi budżetowej państw członkowskich. Oczywiście jest, że trzeba będzie przystosować się do nowego etapu, gdy opanowane zostanie zagrożenie pandemią COVID-19 z punktu widzenia zdrowia. Powinna istnieć alternatywa dla nadmiernych zakłóceń równowagi, które na razie są jedynym możliwym scenariuszem wynikającym z ogromnego wzrostu zadłużenia i deficytu w państwach członkowskich. EKES uważa, że nadszedł czas na radykalną i głęboką reformę ram zarządzania budżetem, i zdecydowanie przestrzega przed powrotem do „starych” reguł fiskalnych. Potrzebne jest stanowcze zalecenie dotyczące nowego zmienionego semestru oraz nowy pakt obejmujący pewne wiążące procedury i zasady konsultacji z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego i władzami lokalnymi, a to wymaga podjęcia działań. Czas sformułować wiążące zasady dotyczące angażowania tych podmiotów na wszystkich etapach, od przygotowania po wdrażanie, i państwa członkowskie muszą zastanowić się nad nowymi celami w zakresie redukcji deficytu, ze szczególnym uwzględnieniem wzrostu gospodarczego, a także zarządzania.

4.2. Istnieje pilna potrzeba modernizacji ram fiskalnych i gospodarczych, wdrożenia kursu polityki ukierunkowanego na dobrobyt oraz wprowadzenia złotej reguły. Komisja analizuje obecnie również stronę wydatków, a także – bardzo słusznie – stronę dochodów. EKES zaleca przesunięcie opodatkowania z opodatkowania pracy na podatki ekologiczne, przy uwzględnieniu podejścia regresywnego i nieobciążania gospodarstw domowych o niskich dochodach. Apeluje również o zwalczanie agresywnego planowania podatkowego i oszustw podatkowych, ponieważ mogą osłabić odbudowę gospodarczą i fiskalną państw członkowskich i całej UE. W tym kontekście, aby poczynić postępy, potrzebne jest inteligentne podejście, a także większa konwergencja w Unii. Jedną z możliwości musi być również polityka pieniężna i fiskalna ze stopniowym obniżaniem podatków, być może połączona z progresywnymi podatkami ekologicznymi. Jest oczywiste, że wpływ na sytuację może mieć konkurencja podatkowa ze strony państw trzecich, zamiast w ramach UE.

4.3. EKES podkreśla, że do pandemii dochodzi presja na cenę surowców. Zajmując się tą kwestią, należy wykazać się dużą ostrożnością. EKES wierzy w uczciwą konkurencję i popiera potrzebę zapewnienia równych warunków działania, lecz zwraca uwagę, że sytuacja staje się poważna i stwarza ryzyko poważnych szkód dla całej Unii. Ceny surowców wzrosły w ostatnich miesiącach o 30–120 %, a presja nadal się utrzymuje.

4.4. Krajowe plany odbudowy i zwiększania odporności pokazują, że państwa członkowskie mają różne poglądy na odbudowę swej gospodarki i warunków społecznych. Świadczy to również o nierównościach panujących w państwach członkowskich. EKES apeluje o bardziej skoordynowane strategie polityczne mogące wzmocnić Unię. Potrzebna jest współpraca między państwami członkowskimi i można by dzielić się dobrymi praktykami, aby uniknąć błędów. Najbardziej ucierpiały takie sektory jak m.in. turystyka i przemysł wytwórczy i kwestią priorytetową powinno być ich wzmocnienie. Będzie to miało ogromne znaczenie dla tworzenia miejsc pracy i dostosowania siły roboczej do rzeczywistych potrzeb gospodarki, a także dla włączenia organizacji społeczeństwa obywatelskiego w proces wdrażania.

4.5. EKES jest zaniepokojony, że do tej pory niektóre państwa członkowskie w dużej mierze ignorowały zalecenia dla poszczególnych krajów wydane przez Komisję, co budzi wątpliwości co do ewentualnej przyszłej zmiany postawy. Ponadto należy zastanowić się nad zdolnością absorpcyjną niektórych państw członkowskich oraz skutkami transformacyjnymi inwestycji z RRF, istnieją bowiem wątpliwości co do ich potencjalnej wydajności i skuteczności. EKES podkreśla, że z tego powodu konieczne jest ścisłe monitorowanie.

4.6. EKES jest zdania, że wdrażanie krajowych planów odbudowy i zwiększania odporności nie powinno mieć jedynie charakteru „odhaczania” działań, lecz powinno odbywać się w prawdziwym duchu tego instrumentu: należy uznać rolę organizacji społeczeństwa obywatelskiego, a konsultacje powinny odbywać się na forach publicznych, nie za zamkniętymi drzwiami.

4.7. Kryzys związany z COVID-19 zaakcentował i pogłębił istniejące od dawna przepaści w naszych społeczeństwach i często to najsłabsze osoby najdotkliwiej odczuły jego skutki. Liczba zakażeń COVID-19 była najwyższa wśród osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji, a przy tym na niektóre części społeczeństwa spada większość konsekwencji środków mających na celu walkę z kryzysem. W wyniku kryzysu największy, nieproporcjonalnie duży spadek zatrudnienia odnotowano wśród osób o niskich kwalifikacjach i/lub młodych. Ponadto wiele osób dotknęły poważne zakłócenia w dziedzinie edukacji. Pogłębia się ryzyko nierówności w odniesieniu do mniej wykwalifikowanych grup obywateli i obywateli.

5. Jednolity rynek jako motor europejskiego stylu życia

5.1. Kryzys związany z COVID-19 jest odczuwalny we wszystkich państwach członkowskich, lecz jego skutki są różne. Skoordynowane podejście do szczepień umożliwiło Unii uzyskanie bardzo dobrych wyników. Osiągnięcie celu polegającego na zaszczepieniu 70 % populacji Unii było ogromnym zadaniem, a reakcja UE była bardzo pozytywna. Pomimo pewnych problemów (które były do przewidzenia w przypadku takiego przedsięwzięcia) kampania zakończyła się sukcesem i była dobrym przykładem pokojowego projektu, którego uosobieniem od samego początku jest Unia.

5.2. Jednolity rynek i jego integracja powinny mieć bardziej niż kiedykolwiek priorytetowe znaczenie i trzeba unikać sporów politycznych. Fakty zaprzeczają uprawianej w niektórych państwach członkowskich retoryce politycznej podważającej jednolity rynek: wyłącznie dzięki silnej Unii i skoordynowanemu podejściu udało się w tak krótkim czasie wynegocjować i opracować plany odbudowy i zwiększania odporności. Komunikacja ma zasadnicze znaczenie dla propagowania wartości europejskich, a jednolity rynek jest częścią tego procesu. Wszyscy obywatele Europy powinni czerpać korzyści z rynku wewnętrznego, tak aby mogli być dumni ze zdolności Europy do reagowania na kryzys, pomimo wszystkich trudności wynikających z wyzwania, jakim jest skoordynowana reakcja na kryzys.

5.3. EKES ma świadomość, że państwa członkowskie przyjęły różne podejścia do sytuacji zdrowotnej, lecz podkreśla, że po procesie szczepień należy w większym stopniu wspierać koordynację i dobre praktyki. Unia musi korzystać ze swoich atutów, w szczególności ze swobodnego przepływu osób, towarów i kapitału. EKES pragnie wspierać tę swobodę, nie podważając systemów opieki zdrowotnej państw członkowskich, co jest możliwe jedynie pod warunkiem koordynacji jednolitego rynku. Państwa członkowskie wielokrotnie dowiodły w przeszłości, że jest to możliwe. Nadszedł czas na odpowiednią reakcję.

5.4. EKES opowiada się za jednolitym rynkiem i stwarzanymi przez niego możliwościami w połączeniu z silnym rynkiem społecznym, który ma zasadnicze znaczenie i stanowi znak firmowy Unii. Jest to osiągnięcie, które należy chronić.

6. Organizacje społeczeństwa obywatelskiego o planach odbudowy

6.1. EKES podkreśla, że zaangażowanie organizacji społeczeństwa obywatelskiego ma kluczowe znaczenie dla odbudowy, zwłaszcza że musimy przyznać, że nadzwyczajne środki na rzecz odbudowy, zarówno na szczeblu krajowym, jak i unijnym, mogą nabrać trwałego charakteru.

6.2. Organizacje społeczeństwa obywatelskiego popierają wysokiej jakości inwestycje w kształcenie, uczenie się przez całe życie oraz badania i rozwój, niezbędne dla pobudzania i uzupełniania przemian gospodarczych i społecznych promowanych przez NextGenerationEU, a także inwestycje wzmacniające systemy opieki zdrowotnej i politykę zdrowia publicznego w społeczeństwach, które dotkliwie ucierpiały wskutek pandemii COVID-19. Bardziej niż kiedykolwiek organizacje w terenie mają możliwości wskazania i zaproponowania sposobów sprostania realnym wyzwaniom, a także spoczywa na nich odpowiedzialność w tym zakresie, państwa członkowskie zaś muszą mieć odwagę włączyć je w proces decyzyjny. EKES apeluje o przyjęcie takiego podejścia głównie ze względu na doświadczenie i wiedzę zgromadzone przez dziesięciolecia służby w różnych sprawach, co przyniosło bardzo dobre wyniki.

6.3. W dobie kryzysu głos organizacji społeczeństwa obywatelskiego jest ważniejszy niż kiedykolwiek, nie tylko ze względu na ich doświadczenie, lecz przede wszystkim ze względu na fakt, że mają bezpośrednią styczność z realiami, co jest niezbędne do monitorowania i realizacji polityki wywierającej rzeczywisty wpływ.

Bruksela, dnia 20 października 2021 r.

Christa SCHWENG
Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
